

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาของการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พร้อมทั้งอภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งต่อไปซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- 6.1 สรุปผลการศึกษา
- 6.2 อภิปรายผลการศึกษา
- 6.3 ข้อเสนอแนะต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาของการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ 1). เพื่อศึกษาริบทของประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยในภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไป 2). เพื่อศึกษาชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และ 3). เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ให้รักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดำรงคงอยู่อย่างเหมาะสมต่อไป

วิธีการศึกษา ทำการศึกษาทั้งด้านเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ใช้วิธีการสำรวจทางกายภาพ สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากคนไทยของบ้านทาปู่ จำนวน 10 คน ในประเด็นการสนทนา เพื่อหาวิธีการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาปู่ จังหวัดลำพูน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของประเพณีพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาปู่ ซึ่งผลการศึกษาจากข้อมูลที่ได้กล่าวไปแล้วสามารถสรุปได้ ดังนี้

6.1.1 ประวัติความเป็นมา องค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมและศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนของชุมชนบ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชุมชนบ้านทาปู่ หมู่ 1 ตำบลทาปลาตึก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นมา ยาวนาน โดยกลุ่มคนไทยของที่อพยพโยกย้ายมาจากถิ่นอื่นและมาปักหลักอยู่บนพื้นที่ดั้งเดิม ที่อยู่ตรงข้ามกับหมู่บ้านปัจจุบันแต่เมื่อออกไปสักกระยะหนึ่งประสบปัญหาอุทกภัยจากน้ำแม่ทาจึงเคลื่อนย้ายมา รวมตัวกันอยู่บริเวณหมู่บ้าน ในปัจจุบัน หมู่บ้านแห่งนี้ อยู่ห่างจากอำเภอแม่ทา 18 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 8,859 ไร่ เป็นพื้นที่ป่า 7,389 ไร่ ที่อยู่อาศัย 229 ไร่ และพื้นที่เกษตรกรรมที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับทำนาและปลูกพืชไร่ 1,241 ไร่ มีประชากรทั้งหมด 218 หลังคาเรือน รวม 623 คน แยกเป็นเพศชาย 320 คนและเพศหญิง 303 คน ส่วนมากมีอายุระหว่าง 26 - 60 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันมีนายอดิศร มีพนัสสักเป็นผู้นำหมู่บ้าน

องค์ประกอบทางสังคมที่สำคัญของบ้านทาปู่ คือ ความสัมพันธ์ในชุมชนมีในลักษณะการจัดตั้งกลุ่มที่มีบทบาททางสังคมหลายกลุ่มทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ ด้านการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ใช้ภาษาไทยล้านนาหรือภาษาพื้นและภาษาของเมืองในการสื่อสาร นับถือศาสนาพุทธ ผสมกับความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติและอศาศไสยศาสตร์ เพื่อสร้างกำลังใจรวมถึงการดูแลรักษา คุณธรรม โสภณธรรม สะเดาะเคราะห์ บายศรีเรียกขวัญ นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการตีมีด ปราชญ์ชาวบ้านด้านสมุนไพร ฤกษ์ยาม โหราศาสตร์ พิธีกรรมทางศาสนา และด้านดนตรีพื้นเมือง ส่วนองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมประเพณี ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญประกอบด้วย ประเพณีตานข้าวใหม่ เลี้ยงผีขุนน้ำ สรงน้ำพระธาตุ สืบชะตาหลวง แห่ไม้ค้ำสะหลี และประเพณีเช่นไหว้เสื่อบ้าน

ศักยภาพของชุมชนบ้านทาปู่ เป็นชุมชนคนไทยของ มีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์อันดีภายในชุมชนผ่านระบบเครือญาติ รวมทั้งมีความสัมพันธ์ที่มาจากกรมกลุ่มอาชีพและกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ในชุมชนยังวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยของที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มในชุมชนและเครือญาติ เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสามัคคีอย่างเข้มแข็งในหมู่บ้านนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมประ โยชน์สาธารณะร่วมกันในชุมชน

6.1.2 ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ความเป็นมาของพิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาปู่ คือ ก่อนปี พ.ศ.2509 พิธีกรรมงานศพมีการจัดการศพผู้เสียชีวิตอย่างเรียบง่ายและรวดเร็วก่อนที่ศพจะเน่าเหม็น ไม่มีพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาญาติผู้เสียชีวิตจะนำศพมามัดด้วยเสื่อแล้วใช้คานหามแบบหามหมู นำไปสู่ป่าช้าเก่าเรียกว่าป่าช้าทุ่งหก ตั้งอยู่อีกฝั่งหนึ่งของหมู่บ้าน โดยมีลำน้ำแม่ทากั้นระหว่างป่าช้ากับหมู่บ้าน

ระยะต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ จะนำศพวางบนแคร่คลุมด้วยผืนผ้าและเพิ่มความสวยงามด้วย พวงมาลัยคล้ายพวงหรือดวงไว้ที่ฐานของแคร่ศพ จากนั้นจะช่วยกันแบกหาม ไปป่าช้าทุ่งหก เมื่อถึง ป่าช้าจะเลือกวิธีฝังหรือวิธีเผาแล้วแต่ญาติของผู้เสียชีวิตแต่ส่วนใหญ่เลือกวิธีการฝัง หลังจากฝังหรือ เผาเสร็จแล้วก็กลับบ้าน เย็นวันเดียวกันนั้นจะมีการอยู่เอนเอนที่ยาวนานหลายวันจนถึงนับเดือน

สำหรับประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ในปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2509 พิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ มีการเปลี่ยนไปจากเดิม คือ ยกเลิกการใช้ป่าช้า ทุ่งหกมาใช้สุสานบ้านท่ากู่ มีพิธีกรรมทางศาสนาเกี่ยวข้องกับ ใช้เวลาในการบำเพ็ญกุศลศพยาวนาน มากกว่า 1 วันแต่ไม่เกิน 3 วัน ส่วนการจัดการพิธีกรรมงานศพมีลักษณะเช่นเดียวกันกับพิธีกรรมงาน ศพของคนไทล้านนาทั่วไป เพียงแต่ผิดแผกไปเล็ก ๆ น้อยเกี่ยวกับความเชื่อที่ต่างไป คือ จะไม่มีมัจฉรา สังข์ ไม่ใส่เงินในปากศพ มีกิจกรรมในระหว่างพิธีกรรมงานศพที่เป็นสัญลักษณ์ของคนไท ของบ้าน ท่ากู่ 2 ประการ คือ สัปเหร่อผู้นำศพเคลื่อนไปสู่สุสานนอกจากจะแบกตุ้งสามหางนำทางแล้วได้แสดง การกวัดแกว่งดาบไปตลอดทางจนกว่าจะถึงสุสานด้วย และการร่วมกันทำหรือสำหรับประดับประดา ปราสาทศพเพื่อบอกว่าในอดีตไม่มีพวงหรือสำเร็จรูป จึงได้ช่วยกันทำเหมือนเมื่อครั้งอดีต และที่ หายไปคือกิจกรรมการอยู่เอนเอน ปัจจุบันสูญหายไปแล้วเพราะการเปลี่ยนแปลงทำให้วิถีชีวิตความ เป็นอยู่เกี่ยวกับการทำงานประกอบอาชีพแตกต่างไปจากเดิม

ด้านคุณค่าของประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ ประเพณีและพิธีกรรมงาน ศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ในอดีตโดยเฉพาะการอยู่เอนเอนสร้างและรักษาคุณค่าด้านความสัมพันธ์ของ เครือญาติที่เป็นจุดเด่นของสังคมคนไทของที่ถูกถ่ายทอดมาครั้งบรรพบุรุษ แม้ว่าปัจจุบันการอยู่เอน เอนจะสูญหายไปแต่กิจกรรมในพิธีกรรมงานศพที่เพิ่มระยะเวลาการพิธีบำเพ็ญกุศลศพ 1 - 3 วัน ยัง ช่วยรักษาคุณค่าด้านความสัมพันธ์ของเครือญาติไม่ให้หายไปเพราะช่วงเวลากการบำเพ็ญกุศลศพนั้น เป็นช่วงที่ญาติพี่น้องที่อยู่ถิ่นไกล ได้มีโอกาสกลับมาร่วมพิธีกรรมงานศพอย่างพร้อมหน้ากัน นอกจากนี้พิธีกรรมงานศพปัจจุบันยังช่วยเพิ่มคุณค่าด้านความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ที่เป็นศาสนาหลักของคนไทยของเมื่อครั้งอดีต

ส่วนสภาพการณ์และปัญหาของประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ นั้นถูก เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นผลมาจากการเติบโตของชุมชนและการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอกเข้า มาทำให้พิธีกรรมงานศพที่เคยเรียบง่าย สมถะ ไม่มีความเชื่อใดเกี่ยวกับความตายมาเป็นพิธีกรรมงาน ศพที่สลับซับซ้อนจากอิทธิพลความเชื่อของคนไทล้านนา จนแทบไม่เหลือร่องรอยพิธีกรรมงานศพ ดั้งเดิม ซึ่งคนไทยของบ้านท่ากู่ก็พยายามรักษาคุณค่าและอัตลักษณ์ในพิธีกรรมงานศพให้คงไว้บ้าง และ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ค่าใช้จ่ายในพิธีกรรมงานศพสูงเพิ่มมากขึ้น

6.1.3 หาทิศทางที่เหมาะสมของการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการ งานศพของคนไทยของบ้านท่ากู่ ตำบลท่าปลา อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

ทิศทางที่เหมาะสมของการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาปู่ คือ ใช้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเพราะมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียโดยตรงกับการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพจึงต้องร่วมกันคิดค้นรูปแบบพิธีกรรมงานศพ ร่วมดำเนินการและการจัดการ และช่วยสื่อสารข้อมูลให้ชุมชนเข้าใจตรงกัน ให้ทุกภาคส่วนในชุมชนคนไทยของบ้านทาปู่เข้ามาร่วมกันจัดการอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพตามรูปแบบที่ร่วมกันกำหนดรวมทั้งช่วยกันสืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพด้วยการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนคนไทยของบ้านทาปู่ให้เกิดการยอมรับและนำรูปแบบพิธีกรรมและประเพณีกำหนดไปปฏิบัติ

6.1.4 แนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาปู่ จังหวัดลำพูน

รูปแบบที่เหมาะสมของประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทย คือ ต้องเป็นรูปแบบที่ช่วยลดค่าใช้จ่าย เรียบง่าย และมีอัตลักษณ์ของคนไทยของบ้านทาปู่อยู่ในประเพณีและพิธีกรรม วิธีการลดค่าใช้จ่าย ก็คือ ยืมใช้ของส่วนกลางของชุมชนที่มีให้บริการ โดยมอบค่าตอบแทนให้เป็นค่าบำรุงรักษา ใช้ช่างหรือส่นาในหมู่บ้านช่วยกันทำปราสาทศพด้วยวัสดุในท้องถิ่น หรือใช้ของส่วนกลางเมื่อเสร็จพิธีแล้วส่งคืน งดการเลี้ยงสุรา เบียร์หรือของหมักดอง กำหนดเครื่องไทยทานหรือผ้าบังสุกุล ไตรบังสุกุล ด้วยจำนวนที่เหมาะสม จัดหาอาหารที่ช่วยกันและหามนำอาหารกลับบ้านเป็นต้น งดการใช้พู่ และแจกของชำร่วย ฯลฯ การจัดการให้เรียบง่าย คือ การลดกิจกรรมในพิธีกรรมงานศพที่ไม่ใช่ความเชื่อคนไทยออกไป และมีอัตลักษณ์ของคนไทย คือ การเพิ่มกิจกรรมในพิธีกรรมงานศพที่เป็นของคนไทย เช่น การให้ลูกหลานที่เป็นหญิงมานุ่มข้าวห่มข้าวไว้อาลัยให้แก่ผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นกิจกรรมที่นิยมปฏิบัติกันเมื่อในอดีต เป็นต้น

ส่วนแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาปู่ ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรม ได้แก่ (1) ภาคประชาชนคนไทยของบ้านทาปู่ ร่วมกันคิดและร่วมกันกำหนดกิจกรรมพิธีกรรมกรรมงานศพ นำสิ่งที่ร่วมกันกำหนดไปปฏิบัติ และร่วมกับส่วนงานอื่นเผยแพร่เพื่อรักษาคุณค่าประเพณีและพิธีกรรมงานศพ (2) โรงเรียนบ้านทาปู่ ช่วยพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมงานศพในปัจจุบันกับในอดีตให้นักเรียน ได้เรียนรู้ ตระหนัก และรับภาระสานต่อประเพณีและพิธีกรรมต่อไปในอนาคต และ (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรอุดหนุนหรือส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีของชุมชนที่มุ่งรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยของเป็นสำคัญ และการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีในหมวดการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรคัดเลือกมาจากโครงการที่มุ่งรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยของเป็นอันดับต้น ๆ และช่วยเผยแพร่ประเพณีพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาภู อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน อภิปรายผลได้ว่า พิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านทาภู เป็นวัฒนธรรมประเพณี ที่มีพิธีกรรมเฉพาะคนไทยของบ้านทาภู ที่เป็นไปได้ด้วยความเรียบง่าย ไม่มีขั้นตอนซับซ้อน มุ่งจัดการศพให้เสร็จภายใน 1 วันหรือกรณีเสียชีวิตในช่วงเย็นของอีกวันก็ต้องจัดการในเสร็จในเช้าวันรุ่งขึ้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมของสังคมเปลี่ยนแปลง เนื่องจากความเจริญทางสังคม โดยทั่วไปมีมากขึ้นรวมถึงชุมชนบ้านทาภูด้วย คือ โครงสร้างพื้นฐานจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในชุมชนดีขึ้น ไฟฟ้าและสาธารณูปโภคที่ให้บริการชุมชนมีเพิ่มขึ้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ คือ รูปแบบพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาภูได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง มีการผสมกลมกลืนกันกับวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมงานศพของคนไทล้านามาทั้งหมด รูปแบบพิธีกรรมงานศพปัจจุบันจึงมีความซับซ้อน มีการบำเพ็ญกุศลศพตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา 1 – 3 วัน มีความเชื่อที่จะไม่เผาศพในวันเสียดัง คือ วันพุธ และวันเก้าก่อง และที่สำคัญ พิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านทาภูมีค่าใช้จ่ายสูงตามมาด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาด้านคุณค่าของประเพณีและพิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาภู พบว่า อยู่ที่ยังอยู่เหนียวแน่นที่ดำเนินไปค่อนข้างนานบางกรณีนานนับเดือนที่มีส่วนรักษาคุณค่าด้านความสัมพันธ์ของเครือญาติที่เป็นจุดเด่นของคนไทยของแต่เมื่อรูปแบบพิธีกรรมงานศพเปลี่ยนแปลงไป การอยู่เหนียวแน่นก็สูญหายไปด้วย แต่การทำพิธีกรรมงานศพในรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปให้มีการบำเพ็ญกุศลศพด้วยระยะเวลามากกว่า 1 วันแต่จะไม่เกิน 3 วัน ก็มีมีส่วนช่วยรักษาคุณค่าด้านความสัมพันธ์ของเครือญาติให้คงอยู่เพียงแต่ลักษณะกิจกรรมแตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ช่วยเพิ่มคุณค่าด้านความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แสดงว่ากิจกรรมงานศพที่เปลี่ยนแปลงมาสู่รูปแบบใหม่ตามพิธีกรรมล้านนาก็ยังช่วยเชื่อมโยงให้ผู้คนมาสัมพันธ์กันเพื่อช่วยเหลือครอบครัวผู้ตาย และความสัมพันธ์ดังกล่าวก็มีส่วนสำคัญทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง แต่ก็เชื่อว่าพิธีกรรมงานศพคนไทยในปัจจุบันจะไม่มีปัญหาเสียเลย เพียงแต่เป็นปัญหาที่สังคมโดยทั่วไปสามารถพบเจอได้เช่นกัน คือ ปัญหาพิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาภูในปัจจุบันไม่เหลือร่องรอยพิธีกรรมดั้งเดิมไว้แม้แต่น้อยคงเหลือเฉพาะกิจกรรมบางประการที่เป็นอัตลักษณ์ของคนไทยของบ้านทาภูแทรกอยู่ในพิธีกรรมงานศพ และปัญหาอีกประการหนึ่งคือค่าใช้จ่ายสำหรับพิธีกรรมงานศพในยุคใหม่นี้มีค่อนข้างสูง ดังนั้นคนไทยของบ้านทาภูควรตระหนักถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมที่อาจมีมากขึ้นในอนาคต เพราะการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลทำให้คุณค่าที่แท้จริงในพิธีกรรมงานศพลดทอนสำคัญลง ที่สำคัญกว่านั้นหากคนไทยของบ้านทาภูยังหวังพึ่งพาการจัดพิธีกรรมงานศพโดยมุ่งใช้เงินสำหรับการจัดการเพียงเพราะต้องการความสะดวกจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมงานศพที่ไม่เหลือสภาพเดิมรวมทั้งคุณค่า ความเชื่ออื่น ๆ ก็จะแปรเปลี่ยนตามไป จำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเพื่อ

การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาภูให้รักษาคุณค่า ความเชื่อในปัจจุบัน รวมทั้งอัตลักษณ์ของคนไทยของให้คงอยู่ยาวนานต่อไป

ส่วนทิศทางการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านทาภูที่เหมาะสมนั้น จากผลการศึกษา พบว่า พิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาภูไม่สามารถจัดให้มีรูปแบบเหมือนในอดีตได้อีกต่อไปแล้ว เพียงแต่คุณค่าของพิธีกรรมงานศพที่เคยมีนั้นควรจะช่วยกันสืบสานโดยอาศัยเครื่องมือที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมในชุมชนและความสัมพันธ์ในชุมชน โดยการทำให้ประชาชนคนไทยของบ้านทาภู เข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมงานศพเมื่อครั้งอดีต ช่วยกันนำจุดเด่นของพิธีกรรมคือ ความเรียบง่าย ค่าใช้จ่ายไม่สูงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดพิธีกรรมงานศพในปัจจุบัน และกำหนดเป็นรูปแบบประเพณีพิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านทาภูให้เป็นในทิศทางดังกล่าว รวมทั้งช่วยกันจัดกิจกรรมสัญลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของคนไทยของในพิธีกรรมงานศพ โดยเฉพาะสิ่งที่แทบจะสูญหายไปคือ การให้ลูกหลานที่เป็นหญิงสาวหนุ่มสาวห่มขาวไว้อาลัยให้แก่ผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นกิจกรรมที่นิยมปฏิบัติกันเมื่อในอดีตให้กลับคืนมาเหมือนดังเดิม

แนวทางอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาภู จากผลการศึกษาเสนอให้ใช้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนมาช่วยกันจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพ ได้แก่ ภาคประชาชนคนไทยของบ้านทาภู โรงเรียนบ้านทาภู และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมมือกันคิด กำหนด นำไปปฏิบัติ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และเผยแพร่เพื่อส่งเสริมคุณค่าของประเพณีพิธีกรรมงานศพตามบทบาทและหน้าที่ของภาคส่วนนั้น ๆ แต่ภาคส่วนที่สำคัญที่สุด คือ ภาคประชาชนคนไทยของบ้านทาภูเพราะคนไทยของบ้านทาภูจะเป็นผู้ร่วมกันกำหนดพิธีกรรมงานศพในชุมชนให้คงอยู่ต่อไปตามแนวทางการจัดการอนุรักษ์และสืบสาน โรงเรียนบ้านทาภู ทำหน้าที่ให้ความรู้และสร้างความตระหนัก ให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยของให้แก่เยาวชนที่กำลังศึกษาเล่าเรียน เพราะเยาวชนเหล่านี้จะเป็นผู้สานต่อการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพตลอดจนประเพณีพิธีกรรมอื่นๆของคนไทยของให้ยั่งยืนยาวนานต่อไป หรืออีกนัยหนึ่งคือการอนุรักษ์สืบสานประเพณีพิธีกรรมงานศพต้องผ่านการขัดเกลาทางสังคมให้มีระเบียบแบบแผนให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สามารถต้านทานความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมรอบด้านไม่ให้เข้ามามีบทบาทหรือชี้นำให้ประเพณีและพิธีกรรมงานศพตลอดจนประเพณีพิธีกรรมอื่นๆของคนไทยของบ้านทาภูแปรเปลี่ยนต่อไปอีก จากการศึกษาอื่นก็ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปัจจัยภายนอกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างท้องถิ่น และด้วยกระแสของโลกยุคทุนนิยมที่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบตัวแทน ล้วนแต่เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงการจัดพิธีศพในชุมชนต่างๆ แปรเปลี่ยนไปเช่นเดียวกับพิธีกรรมงานศพคนไทยของบ้านทาภูที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกดังที่กล่าวถึงแล้ว ดังนั้นถ้ากระแสการ

ด้านทานในชุมชนที่มาจาก การขัดเคลาทางสังคม จะช่วยรักษาคุณค่าของพิธีกรรมงานศพและ
อัตลักษณ์ของคนไทยของบ้านทาภูให้ยั่งยืนได้

6.3 ข้อเสนอแนะต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

6.3.1 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้อนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาภู อำเภอ
แม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะว่าคนไทยของบ้านทาภูต้องนำความ
เข้มแข็งของชุมชนที่มาจากความสัมพันธ์ภายในชุมชน และการมีวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นของ
ตนเองมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดรูปแบบพิธีกรรมงานศพตามผลการศึกษาภายใต้การมีส่วน
ร่วมตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนให้เกิดขึ้นและนำไปถือปฏิบัติในชุมชนอย่างรวดเร็ว และใน
ขณะเดียวกันก็ให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันตามบทบาทหน้าที่เผยแพร่และส่งเสริมคุณค่าของประเพณี
พิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาภูให้คนไทยของบ้านทาภูได้มีความเข้าใจและเห็น
คุณค่าที่ตรงกัน

(1) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของผู้ศึกษาพบว่า ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งประเด็นศึกษา
ที่มาของพิธีกรรมงานศพของคนไทยของบ้านทาภู และพิธีกรรมงานศพของคนไทยของในปัจจุบัน
โดยเฉพาะที่มาของพิธีกรรมงานศพนั้น มีประเด็นปัญหาและอุปสรรคอันเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของ
การศึกษา คือ ชุมชนบ้านทาภูมีความเป็นมาค่อนข้างยาวนาน การศึกษาครั้งนี้ต้องศึกษาจากผู้สูงอายุใน
หมู่บ้านเป็นหลัก แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันมีผู้สูงอายุ (อายุมากกว่า 80 ปี) มีไม่มากนักที่สามารถบอกเล่า
ประสบการณ์ที่พบเห็นเกี่ยวกับพิธีกรรมงานศพในอดีตได้มากและกว้างขวางพอ และที่สำคัญการพบ
พิธีกรรมงานศพในอดีตก็เป็นช่วงที่ผู้สูงอายุเหล่านี้มีอายุน้อย ประกอบกับระยะเวลาที่พบเห็นเป็นมา
ค่อนข้างยาวนานทำให้ลืมการจัดการพิธีกรรมงานศพ รวมทั้งอยู่ในวัยที่ยังไม่ใส่ใจในรายละเอียด
เท่าที่ควร และที่สำคัญไม่สามารถระบุช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมงานศพได้อย่างชัดเจน ผู้
ศึกษาจำเป็นต้องนำผลการสัมภาษณ์มากำหนดช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงและผลที่ได้ อาจไม่สมบูรณ์
ตามความจริง

(2) สรุปปัญหาที่พบของผู้ศึกษา คือการศึกษาในครั้งนี้ เป็นลักษณะการศึกษาแบบมีส่วน
ร่วม การเข้าถึงชุมชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดของผู้
ศึกษา ทั้งในเรื่องของประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษา ระยะเวลาในการลงพื้นที่ รวมทั้งปัญหา
อุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดของการศึกษา อาจทำให้ผลของงานศึกษาไม่ดีเท่าที่ควรแนวทางที่ผู้ศึกษาได้
ปฏิบัติ คือสำรวจทางกายภาพ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 10 คน ในประเด็นการสนทนา เพื่อหาวิธีการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี
และพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของชุมชนบ้านทาภู และนำมาวิเคราะห์จนพบว่า การจัดการ

อนุรักษ์ การสืบสานประเพณีและพิธีกรรมงานศพต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในระดับพื้นที่ ผู้ศึกษาหวังว่าการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของบ้านทาคุ น่าจะช่วยทำให้รูปแบบของประเพณีและพิธีกรรมงานศพของคนไทยของเป็นไปตามแนวทางการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมที่มาจากผลการศึกษาในครั้งนี้จนเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ ส่งเสริมคุณค่าของพิธีกรรมให้ดีขึ้นและบ่งบอกถึงอัตลักษณ์คนไทยของบ้านทาคุได้มากที่สุด

6.3.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมการจัดการงานศพของคนไทยของ บ้านทาคุ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน จะเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเพณีพิธีกรรมอื่น ๆ ของคนไทยของบ้านทาคุ ให้มีการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมให้รักษาคุณค่าและอัตลักษณ์ของคนไทยของบ้านทาคุไปในคราวเดียวกัน เพราะถ้าคนไทยของบ้านทาคุ สามารถจัดการการอนุรักษ์ และสืบสานประเพณีพิธีกรรมอื่นๆ ได้ทั้งหมด ย่อมหมายถึงบ้านทาคุเป็นหมู่บ้านคนไทยที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งเหมาะแก่การเป็นต้นแบบให้แก่หมู่บ้านคนไทยอื่น ๆ ให้หันมาสนใจ และมีการจัดการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมของหมู่บ้านตนเองมากขึ้น อัตลักษณ์ของคนไทยของก็จะโดดเด่นชัดตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนไทยของทั้งหมดจะไม่สามารถดำเนินการได้ตามลำพังภายในหมู่บ้าน แต่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ของคนไทยของกลุ่มต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันส่งเสริม สนับสนุนการอนุรักษ์และสืบสานร่วมกัน อีกทั้งจะเป็นการช่วยกันรักษาอัตลักษณ์ของคนไทยของบ้านทาคุด้านความสัมพันธ์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของคนไทยของที่โดดเด่นเหมือนเมื่อครั้งอดีตให้อยู่ยั่งยืนยาวนาน เป็นพลังคนไทยของที่เข้มแข็งตามกระแสการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่นของตนเองที่นับว่าจะสูญหายไปตามกาลเวลาให้กลับฟื้นคืนมาได้ดังเดิม เพราะถ้าหากไม่สนใจอนุรักษ์สืบสานศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนไทยของจะถูกผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมไปมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คุณค่าและอัตลักษณ์ของคนไทยของ ก็พลอยสูญหายจนยากแก่การรื้อฟื้นและการอนุรักษ์สืบสานเป็นการสูญเสียที่ไม่สามารถประเมินคุณค่าไปอย่างน่าเสียดาย

นอกเหนือจากนั้นผู้ศึกษาเห็นว่า คนไทยของบ้านทาคุมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปค่อนข้างมากเป็นผลมาจากเยาวชนคนรุ่นใหม่มักต้องออกไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกสังคมไทยของมากขึ้น วัฒนธรรมประเพณีตลอดจนพิธีกรรมที่สำคัญของคนไทยของบ้านทาคุที่แสดงผ่านประเพณีสำคัญในหมู่บ้าน จึงเสนอแนะให้นักวิชาการที่สนใจศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีได้เข้าไปทำการศึกษาค้นคว้าที่มาที่ไปของประเพณีแต่ละประเพณี เพื่อให้คนไทยของบ้านทาคุได้เห็น

คุณค่า อัตลักษณ์ ตลอดจนเห็นการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบพิธีกรรมซึ่งลดคุณค่าไปในทิศทางใด ควรช่วยกันการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีและพิธีกรรมนั้น ๆ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนอย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved